

Datum van
inontvangstneming

:

20/01/2015

Zaak C-559/14

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

5 december 2014

Verwijzende rechter:

Augstākā tiesa (Letland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 oktober 2014

Verzoekende partij:

Rūdolfs Meroni

Verwerende partij:

Recoletos Limited

BESCHIKKING

Riga, 15 oktober 2014

De Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments (afdeling civiele zaken van het hoogerechtshof van de Republiek Letland) (omissis)

is ter terechtzitting overgegaan tot behandeling van het door R. Meroni ingestelde cassatieberoep tegen de beslissing van de Kurzemes apgabaltiesa (regionale rechtbank Kurzeme) van 8 oktober 2013.

De Civillietu departaments heeft als volgt beslist

- 1 De vertegenwoordiger van de op de Britse Maagdeneilanden gevestigde vennootschap Recoletos Limited (omissis) heeft de Ventspils tiesa (rechtbank Ventspils) verzocht om het op 29 april 2013 door rechter Clarke van de High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division, Commercial Court (Verenigd Koninkrijk) in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176 gelaste bevel in de Republiek Letland uitvoerbaar te verklaren en de tenuitvoerlegging daarvan te verzekeren door middel van de conservatoire maatregelen als bedoeld

in artikel 138 van de Civilprocesa likums (wetboek van burgerlijke rechtsvordering).

[1.1] Het bevel tot bevrozing luidt als volgt:

1. Dit voortgezette bevel tot bevrozing van de tegoeden van Aivars Lembergs, Olafs Berķis, Igors Skoks en Genādijs Ševcovs (hierna: „verweerders”) is op 29 april 2013 door rechter Clarke gelast overeenkomstig verzoeksters’ vordering op grond van Part 20 [van de Civil Procedure Rules 1998]¹ na een bevel tot bevrozing van rechter Hamblen van 9 april 2013 waarvan geen kennisgeving is gedaan. Erkend wordt dat dit bevel wordt gelast onverminderd de bewering van Aivars Lembergs dat hij geen rechtstreeks of indirect belang heeft in een van de activa waarop dit bevel betrekking heeft.

2. (omissis)

3. (omissis)

4. (omissis)

(omissis) [procedure, algemene omschrijving van de verweerder]

Bevel tot bevrozing

5. Tot de uitspraak van het arrest in de onderhavige zaak (tenzij dit bevel vóór die datum wordt gewijzigd of vernietigd) is het verweerders verboden op welke wijze dan ook over te gaan tot de vervreemding, het gebruik of het in waarde verminderen van de aandelen die zij (rechtstreeks of indirect) bezitten in de Letse vennootschap AS Ventbunkers (omissis) of de netto-inkomsten uit de verkoop van die aandelen, of een vennootschap, trust of andere entiteit door middel waarvan zij rechtstreeks of indirect die aandelen bezitten of er de economische gerechtigde van zijn, met inbegrip van, hoewel niet beperkt tot de vennootschappen, trusts en andere entiteiten die zijn opgenomen in het organigram in bijlage C bij het onderhavige bevel (hierna samen: „belangen in VB”).

6. Punt 5 is van toepassing op alle belangen in VB, ongeacht of zij op verweerders’ naam staan, indivueel of gezamenlijk worden aangehouden, en of het gaat om wettelijke belangen, belangen als gerechtigde of anderszins. Dit bevel is ook van toepassing op belangen in VB die verweerders rechtstreeks of indirect kunnen vervreemden of gebruiken alsof het hun eigen belangen waren. Verweerders worden geacht over een dergelijke bevoegdheid te beschikken indien een derde de belangen in VB beheert of daar toezicht op houdt overeenkomstig verweerders’ rechtstreekse of indirecte instructies.

¹ Nvdv: in Part 20 van de Civil Procedure Rules 1998 wordt de procedure van derdenverzet geregeld.

7. Dit verbod heeft onder meer (doch niet uitsluitend) betrekking op de volgende activa:

(a) belangen in VB;

(b) belangen in VB die in handen zijn van een trust, stichting, instelling [Anstalt] of soortgelijke entiteit, waaronder belangen in VB die door de uitoefening van aanstellingsbevoegdheid [power of appointment], discretionaire bevoegdheid of anderszins kunnen ontstaan, met inbegrip van belangen in VB gehouden door de volgende personen, vennootschappen, trusts en/of entiteiten:

(omissis)

(omissis)

(omissis)

(omissis) [opsomming van personen en vennootschappen]

(c) netto-inkomsten uit de verkoop van in dit punt vermelde belangen.

8. Om twijfel te voorkomen, de in de punten 5 tot en met 7 bedoelde belangen in VB hebben onder meer, doch niet uitsluitend, betrekking op:

(1) Alle bank- of andere rekeningen van verweerders waarop dividenden of andere winst uit de belangen in VB worden betaald, ongeacht of het gaat om wettelijke rechten, als gerechtigde of anderszins, of de rekeningen al dan niet op zijn naam staan, en of het gaat om individueel of gezamenlijk met een andere persoon of andere personen gehouden rekeningen.

(2) Namens verweerders rechtstreeks of indirect gehouden belangen in VB, waaronder met name door de kinderen van Aivars Lembergs (Anrijs Lembergs, Līga Lemberga) en van Olafs Berķis (Nauris Berķis en Jānis Berķis) gehouden belangen in VB.

(3) Voor de toepassing van het bepaalde onder 1) (maar zonder de algemene strekking daarvan te beperken) worden verweerders geacht rechten te hebben ten aanzien van een rekening die wordt beheerd door een trust, stichting, instelling [Anstalt] of soortgelijke entiteit waarin verweerders enigerlei belang hebben, waaronder het belang dat door de uitoefening van aanstellingsbevoegdheid, discretionaire bevoegdheid of anderszins kan ontstaan.

(omissis)

(omissis) [procedure]

Wijziging of vernietiging van dit bevel

13. Eenieder aan wie van dit bevel betekening of kennisgeving wordt gedaan, kan de [High Court of Justice] te allen tijde verzoeken om wijziging of vernietiging van het bevel (of van het deel dat hem raakt), maar dient verzoeksters' advocaten daarvan vooraf in kennis te stellen. Wordt het verzoek onderbouwd met bewijzen, dan moet de kern daarvan vooraf schriftelijk worden meegedeeld aan verzoeksters' advocaten.

(omissis)

Andere partijen dan verzoeksters en verweerders

Gevolgen van dit bevel

15. Maakt zich schuldig aan minachting van de rechtbank [contempt of court] eenieder aan wie kennisgeving is gedaan van dit bevel en die bewust bijdraagt aan de niet-naleving ervan of dit mogelijk maakt. Eenieder die zo handelt, kan worden veroordeeld tot een vrijheidsstraf, een geldboete of confiscatie van zijn activa.

(omissis)

18. Behoudens het bepaalde in punt 19 hieronder heeft dit bevel geen gevolgen of gelding voor eenieder die niet onderworpen is aan de bevoegdheid van de [High Court of Justice].

19. (omissis)

Activa die zich buiten Engeland en Wales bevinden

20. Wat betreft activa die zich buiten Engeland en Wales bevinden, verzet niets in dit bevel zich ertegen dat een derde:

1) de contractuele of andere verplichtingen nakomt ten aanzien waarvan hij op redelijke gronden meent dat zij op hem rusten krachtens het recht en de vereisten van het land of de staat waar deze activa zich bevinden, dan wel krachtens het recht dat van toepassing is op overeenkomsten die tussen hem en verweerder zijn gesloten, en

2) bevelen van rechterlijke instanties van dat land of die staat naleeft, mits verzoeksters' advocaten een redelijke tijd van tevoren op de hoogte worden gebracht van verzoeken om dergelijke bevelen.

Verlof tot tenuitvoerlegging in het buitenland

21. Verzoeksters kunnen zonder kennisgeving vooraf tot tenuitvoerlegging van dit bevel overgaan in de rechtsgebieden waar de in punt 7 van dit bevel genoemde activa, banken en vennootschappen, al naargelang van het geval, zijn gesitueerd, geregistreerd of opgericht, voor zover dat is toegestaan in de desbetreffende rechtsgebieden.

Partijen waaraan kennisgeving moet worden gedaan van dit bevel

22. Verzoeksters beogen dat dit bevel ter kennis wordt gebracht van:

- (a) verweerders, en
- (b) de in punt 7 hierboven genoemde natuurlijke personen en vennootschappen.

23. (omissis)

(omissis) [procedure]

[1.2] Bij het bevel zijn de volgende bijlagen gevoegd:

Bijlage A: Beëdigde verklaringen

Bijlage B: Door verzoeksters aan de High Court of Justice aangeboden verbintenissen

Bijlage C: Organigram

Bijgevolg is op 3 mei 2013 een certificaat in verband met de tenuitvoerlegging in burgerlijke en handelszaken afgegeven, zoals bedoeld in de artikelen 54 en 58 van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1; hierna: „Brussel I-verordening”). Dat certificaat bepaalt dat de tegen Aivars Lembergs, Olafs Berķis, Igors Skoks en Genādijs Švecovs gewezen beslissing in de lidstaat van herkomst moet worden toegepast (artikelen 38 en 58 van de Brussel I-verordening).

- 2 Bij beslissing van 28 juni 2013 heeft de rechter van de Ventspils tiesa het verzoek van Recoletos Limited gedeeltelijk toegewezen. De Ventspils heeft beslist dat in de Republiek Letland het bevel tot bevrozing van tegoeden („freezing injunction” in het Engels) wordt erkend en ten uitvoer wordt gelegd dat op 29 april 2013 door rechter Clarke van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court, is gelast in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176 in verband met de vordering van de vennootschap Antonio Gramsci Shipping Corporation (en 29 andere verzoeksters) tegen Recoletos Limited (en zes andere verweerders) en de vordering van Recoletos Limited (en 4 andere verzoeksters) tegen Aivars Lembergs, Olafs Berķis, Igors Skoks en Genādijs Švecovs.

Het verzoek tot verzekerde tenuitvoerlegging van het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176, is afgewezen.

- 3 Olafs Berķis, Genādijs Švecovs, Igors Skoks en Meroni, de bewaarnemer van de in de strafprocedure (omissis) in beslag genomen goederen van Aivars Lembergs, hebben tegen die beslissing beroep aangetekend voor zover hierbij werd beslist

dat het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176 werd erkend en ten uitvoer werd gelegd in de Republiek Letland.

Tegen het deel van de beslissing waarbij het verzoek van Recoletos Limited tot verzekerde tenuitvoerlegging van het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 is afgewezen, is geen beroep ingesteld, en dat deel is definitief geworden.

- 4 Bij beslissing van 8 oktober 2013 heeft de Kurzemes apgabaltiesa de beslissing van de rechter van de Ventspils tiesa van 28 juni 2013 vernietigd en [als volgt] ten gronde uitspraak gedaan over het verzoek tot tenuitvoerlegging van het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013:
 - het door rechter Clarke van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court, in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176 tegen Aivars Lembergs gelaste bevel van 29 april 2013 moet in de Republiek Letland ten uitvoer worden gelegd; het is Lembergs verboden zijn aandelen in AS Ventbunkers (ongeacht of zij hem rechtstreeks of indirect toebehoren) te vervreemden of te gebruiken, de waarde van die aandelen te verminderen of die activiteiten aan andere personen toe te vertrouwen;
 - de procedure wordt stilgelegd voor wat betreft het gedeelte dat betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van het bevel dat op 29 april 2013 door rechter Clarke van de High Court of Justice, Queen’s Bench Division, Commercial Court, is gelast in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176 tegen Olafs Berkis, Igors Skoks en Genādijs Švecovs.
- 5 Meroni heeft tegen de beslissing van de Kurzemes apgabaltiesa van 8 oktober 2013 beroep ingesteld, voor zover hierbij werd beslist dat het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 in de Republiek Letland ten uitvoer werd gelegd voor wat betreft het gedeelte dat betrekking heeft op Aivars Lembergs.
- 6 (omissis)
(omissis) [vorderingen van partijen in het hoofdgeding]
- 7 Op 14 mei 2014 heeft de Civillietu departaments verklaard dat in de onderhavige zaak het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) om een prejudiciële beslissing moest worden verzocht over een aantal vragen en dat die vragen reeds eerder waren gesteld bij beschikking van de Civillietu departaments (voorheen Senāts) van 12 juni 2013 in zaak nr. C30610811 (omissis). Om redenen van doeltreffendheid en proceseconomie heeft de Civillietu departaments (omissis) de behandeling van de zaak geschorst tot het arrest van het Hof in zaak (omissis) C-350/13, Antonio Gramsci Shipping e.a.

Niettemin heeft het Hof in de beschikking van 5 juni 2014 aangaande het door de senaat van het hooggerechtshof bij beschikking van 12 juni 2013 ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing geoordeeld dat het geen uitspraak hoefde

te doen aangezien het door de rechterlijke instantie van het Verenigd Koninkrijk gelaste bevel tot conservatoir beslag, waarvan de erkenning en tenuitvoerlegging in de Republiek Letland was gevorderd, was ingetrokken en de gestelde vragen hypothetisch waren geworden. Volgens het Hof laat het feit dat vergelijkbare geschillen aanhangig zijn bij een Letse rechter, deze vaststelling onverlet. Wanneer een uitlegging van het Unierecht noodzakelijk is voor de beslechting van een ander geschil, kan de verwijzende rechter in voorkomend geval in het kader van de uitoefening van zijn rechtsprekende bevoegdheid het Hof opnieuw een vraag stellen.

8 Bezwaren van partijen tegen de erkenning in Letland van het bevel van de High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court

[8.1] Argumenten van de vertegenwoordiger van Meroni (omissis). Uit het bevel tot bevrozing blijkt het volgende:

1) Het bevel tot bevrozing van de High Court of Justice verbiedt Aivars Lembergs niet alleen gebruik te maken van hem toebehorende aandelen, maar ook van aandelen van andere aandeelhouders van AS Ventbunkers (bijvoorbeeld van de Nederlandse vennootschap Yelverton Investments B.V., waarin hij als werkelijke begunstigde rechten heeft, waarop het Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra (het parket-generaal van de Republiek Letland) beslag heeft gelegd.

2) De wettige directieleden van de vennootschappen Yelverton Investments B.V. en IAG Industrieanlagen GmbH, waartoe Meroni behoort, mogen hun stemrechten die verbonden zijn aan de aandelen in AS Ventbunkers van die vennootschappen niet uitoefenen.

3) Het bevel tot bevrozing van de aandelen in AS Ventbunkers die toebehoren aan Yelverton Investments B.V. en IAG Industrieanlagen GmbH, is gelast zonder dat die vennootschappen partij waren in de procedure voor de High Court of Justice. Over het recht van Aivars Lembergs om de goederen van die aandeelhouders te gebruiken, is bijgevolg gedebatteerd zonder dat die aandeelhouders partij waren in de procedure voor de High Court of Justice.

Voor de oplossing van de kwestie van de tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing moeten om de onderstaande redenen dezelfde vragen worden beantwoord als in civiele zaak nr. C30610811.

In casu is het bevel tot bevrozing uitvoerbaar verklaard bij de beslissing van de Kurzemes apgabaltiesa, waardoor het eigendomsrecht is geschonden van derden die geen partij waren in de procedure voor de High Court of Justice. Die beslissing is in strijd met de Letse openbare orde. Noch in de beslissing van de Kurzemes apgabaltiesa noch in het bevel tot bevrozing werd bepaald voor welke concrete goederen het door die rechterlijke instantie opgelegde verbod gold. Op

grond van het Letse burgerlijke procesrecht mag een rechterlijke beslissing alleen ten uitvoer worden gelegd ten aanzien van in die beslissing vermelde goederen.

Als aandeelhouder van AS Ventbunkers heeft Aivars Lembergs slechts één aandeel in die vennootschap, waarop beslag is gelegd in een strafproces. Volgens de beslissing van het Ģenerālprokuratūra van 17 december 2007, waarbij beslag is gelegd op de goederen, is Meroni de bewaarnemer van de rechten die Aivars Lembergs als werkelijke begunstigde in Yelverton Investments B.V. heeft. Die vennootschap heeft 29,076 % van de aandelen in AS Ventbunkers in handen en oefent haar rechten als aandeelhouder in AS Ventbunkers via Meroni uit. De rechten van Aivars Lembergs als werkelijke begunstigde in AS Ventbunkers vloeien voort uit zowel zijn aandeel in AS Ventbunkers als de 29,076 % van de aandelen in AS Ventbunkers die in handen zijn van Yelverton Investments B.V.

Het eigendomsrecht, als zakelijk recht op een aandeel, behoort aan één enkele persoon toe. Bijgevolg heeft het aandeel slechts één eigenaar. Andere personen kunnen slechts economische belangen hebben. Aangezien AS Ventbunkers een vennootschap op aandelen naar Lets recht is, moeten de kwesties met betrekking tot die zakelijke rechten worden behandeld op grond van het Letse recht en niet op grond van het recht van het Verenigd Koninkrijk. Eigendom van aandelen en andere goederen kan niet impliciet zijn, aangezien eigendom het bestaan van een eigendomsrecht veronderstelt.

Door het bevel tot bevrozing van de aandelen in AS Ventbunkers uitvoerbaar te verklaren ongeacht of zij Aivars Lembergs rechtstreeks of indirect toebehoorden, schendt de beslissing van de Kurzemes apgabaltiesa de rechten van derden, aangezien met aandelen in AS Ventbunkers die Aivars Lembergs indirect in bezit heeft, aandelen worden bedoeld die toebehoren aan derden (Yelverton Investments B.V., aandeelhouder van AS Ventbunkers) die geen partij waren in de procedure voor de High Court of Justice. Die feiten zijn in strijd met artikel 105 van de Latvijas Republikas Satversme (grondwet van de Republiek Letland), op grond waarvan Yelverton Investments B.V. als aandeelhouder het recht heeft om haar aandelen in AS Ventbunkers vrij te gebruiken. In Letland kunnen die rechten alleen bij wet worden beperkt, maar Yelverton Investments B.V. was niet eens partij in de procedure voor de High Court of Justice.

[8.2] Tegenargumenten van de vertegenwoordiger van Recoletos Limited

De vertegenwoordiger van Recoletos Limited was niet aanwezig op de terechtzitting van de Civillietu departaments van 15 oktober 2014, maar in de procedure heeft de persoon die om tenuitvoerlegging van het bevel heeft verzocht, het standpunt ingenomen dat noch de erkenning en de tenuitvoerlegging van het bevel tot bevrozing noch de verzekerde tenuitvoerlegging ervan in strijd zijn met de openbare orde, aangezien in de Republiek Letland de bestaande dwingende regels een persoon niet verbieden om de goederen van andere personen te bewaren

en daar toezicht op te houden overeenkomstig diens rechtstreekse of indirecte instructies.

9 Regels die van toepassing zijn op de behandeling van het verzoek

Volgens artikel 92, eerste volzin, van de Latvijas Republikas Satversme kan eenieder zijn rechten en legitieme belangen in een eerlijk proces verdedigen, en volgens artikel 105 heeft eenieder recht op eigendom.

Punt 18 van de toelichting bij de Civillikums (burgerlijk wetboek) bepaalt dat eigendomsrechten, met inbegrip van bezit, worden vastgesteld krachtens het recht van de plaats waar het goed zich bevindt. Wanneer een roerend goed wordt verplaatst, wordt geen afbreuk gedaan aan de eigendomsrechten die derden hebben verworven krachtens het recht van de plaats waar het goed zich tevoren bevond. De gevolgen van het verstrijken van verjarings- of vervaltermijnen met betrekking tot eigendomsrechten worden bepaald krachtens het recht van de plaats waar het goed zich bevindt bij het verstrijken van de termijn. De verwerving, wijziging of beëindiging van eigendomsrechten met betrekking tot een in Letland gelegen onroerend goed en verplichtingen die voortvloeien uit juridische transacties op grond waarvan die eigendomsrechten worden verworven, gewijzigd of beëindigd, worden wat de vorm en de inhoud ervan betreft, uitsluitend krachtens het Letse recht bepaald, ongeacht wie de betrokken juridische transacties heeft uitgevoerd en ongeacht waar die zijn uitgevoerd. Strijdige bepalingen en vormen van dergelijke juridische transacties, zijn niet van toepassing in Letland.

In artikel 136, lid 1, van de Komerclikums (wetboek van koophandel) wordt het begrip aandeelhouder van een kapitaalvennootschap gedefinieerd. Het bepaalt dat een aandeelhouder een persoon is die in het aandeelhoudersregister is opgenomen, tenzij de wet anders bepaalt. Artikel 228, lid 2, van de Komerclikums definieert het begrip aandelen op naam en bepaalt dat de aan die aandelen verbonden rechten toebehoren aan de persoon die als aandeelhouder in het aandeelhoudersregister is opgenomen.

Artikel 1, lid 1, van de Civilprocesa likums bepaalt dat alle natuurlijke personen en rechtspersonen het recht hebben om hun geschonden of aangevochten burgerlijke rechten of hun wettelijk beschermde belangen voor een rechterlijke instantie te verdedigen.

In artikel 138 van de Civilprocesa likums worden de conservatoire maatregelen opgesomd, te weten:

- 1) inbeslagneming van roerende goederen en contant geld van de verweerder;
- 2) inschrijving van een verbod in het desbetreffende register van roerende goederen of een ander openbaar register;

- 3) inschrijving van de conservatoire maatregel in het kadaster of het scheepsregister;
- 4) inbeslagneming van een schip;
- 5) verbod voor de verweerder om bepaalde handelingen te verrichten;
- 6) beslag op door derden verschuldigde betalingen, met inbegrip van aan kredietinstellingen en andere financiële instellingen in bewaring gegeven financiële middelen;
- 7) uitstel van tenuitvoerlegging (ook het verbod voor een deurwaarder om geld over te maken of eigendom over te dragen aan een ontvanger of schuldenaar, of de opschorting van de verkoop van een onroerend goed).

Artikel 427, lid 1, punt 4, van de Civilprocesa likums bepaalt dat een rechter in hoger beroep, ongeacht de gronden voor het hoger beroep, een vonnis in eerste aanleg vernietigt en de zaak terugverwijst naar een rechter in eerste aanleg, indien hij vaststelt dat bij dit vonnis rechten worden verleend of verplichtingen worden opgelegd aan een persoon die geen partij was in de procedure.

Artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden bepaalt dat eenieder bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen [...] recht [heeft] op een eerlijke [...] behandeling van zijn zaak [...] door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld.

Artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening bepaalt dat een beslissing niet wordt erkend indien de erkenning kennelijk strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat.

Artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) beschermt het eigendomsrecht. Op grond van dat artikel heeft eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen, in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. Niemand mag zijn eigendom worden ontnomen, behalve in het algemeen belang, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet en mits het verlies tijdig op billijke wijze wordt vergoed. Het gebruik van de goederen kan bij wet worden geregeld, voor zover het algemeen belang dit vereist. Intellectuele eigendom is beschermd.

Artikel 47 van het Handvest garandeert het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een onpartijdig gerecht. Volgens dat artikel heeft eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden. Eenieder heeft recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en

onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Eenieder heeft de mogelijkheid zich te laten adviseren, verdedigen en vertegenwoordigen. Rechtsbijstand wordt verleend aan degenen die niet over toereikende financiële middelen beschikken, voor zover die bijstand noodzakelijk is om de daadwerkelijke toegang tot de rechter te waarborgen.

- 10 Gronden voor de twijfel over de uitlegging van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening en de artikelen 17 en 47 van het Handvest

[10.1] Artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening

[10.1.1] Het verzoek tot uitvoerbaarverklaring in de Republiek Letland van het bevel dat op 29 april 2013 door rechter Clarke van de High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court, is gelast, is in casu door twee rechterlijke instanties onderzocht.

Na onderzoek van dat verzoek heeft de Kurzemes apgabaltiesa het bevel tot bevrozing van tegoeden in de Republiek Letland uitvoerbaar verklaard voor wat betreft het gedeelte dat betrekking heeft op Aivars Lembergs, en deze persoon verboden om de waarde van zijn aandelen in AS Ventbunkers te verminderen (ongeacht of zij hem rechtstreeks of indirect toebehoren) of voornoemde activiteiten aan andere personen toe te vertrouwen. De bezwaren van Meroni volgens welke het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 de belangen van derden schaadde die geen partij waren in het aanvankelijke geding voor de High Court of Justice, zijn door de rechter in hoger beroep ongegrond verklaard. In dit verband heeft de rechter in hoger beroep geconcludeerd dat het bevel tot bevrozing slechts op één bepaalde persoon betrekking had, namelijk Aivars Lembergs, aan wie beperkingen werden opgelegd (inzake de vervreemding, het gebruik of het in waarde verminderen van activa enz.).

Blijkens het dossier van de onderhavige zaak hebben de rechters in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176, die aanhangig is bij de High Court of Justice, verschillende bevelen tot bevrozing van tegoeden gelast, die hebben geleid tot verschillende procedures bij de Letse rechter, die wordt verzocht om die bevelen uitvoerbaar te verklaren. Reeds drie rechterlijke instanties onderzochten het verzoek tot uitvoerbaarverklaring in de Republiek Letland van het op 20 april 2011 door rechter Burton (Honorable Mr. Justice Burton) van de High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court, gelaste bevel tot bevrozing van tegoeden in zaak nr. 2008 folio 1324; 2010 folio 1176, betreffende de schadevordering van Antonio Gramsci Shipping Corporation e.a. tegen Aivars Lembergs. Het verzoek tot uitvoerbaarverklaring in de Republiek Letland van het bevel van rechter Burton van 20 april 2011 heeft geleid tot zaak nr. C30610811 (omissis), waarin de Civillietu departaments bij beschikking van 12 juni 2013 de behandeling van de zaak heeft geschorst en het Hof om een prejudiciële beslissing heeft verzocht. Niettemin heeft het Hof bij beschikking van 5 juni 2014 vastgesteld dat het zich niet hoefde uit te spreken over dat verzoek.

De onderhavige zaak hangt samen met zaak nr. C30610811 (omissis), omdat beide zaken betrekking hebben op de tenuitvoerlegging in de Republiek Letland van een bevel tot bevrozing van goederen dat is gelast in een geding voor de High Court of Justice, en voorts die bevelen tegen dezelfde persoon, namelijk Aivars Lembergs, zijn gelast en ook op dezelfde activa betrekking hebben.

[10.1.2] Volgens de rechtsleer is een bevel tot bevrozing („freezing injunction”), ook „Mareva injunction” genoemd, een maatregel waarbij een bepaalde persoon bepaalde activa niet mag overdragen. Het bevel rust niet op de activa zelf, maar is gericht aan een persoon (zie blz. 8-10 van *Chorley and Giles’ Shipping Law*, Eight Edition, N.J.J. Gaskell, C. Debattista and R.J. Swatton).

Uit het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 blijkt duidelijk dat het tot een natuurlijke persoon, Aivars Lembergs, is gericht en die persoon verbiedt om bepaalde handelingen te stellen.

Tegelijkertijd bepaalt punt 19 van het bevel tot bevrozing dat de bepalingen ervan gevolgen hebben voor andere personen die zich in landen of staten bevinden die buiten de rechtsmacht van de High Court of Justice vallen (omissis).

Voorts heeft het verbod volgens het bevel van rechter Clarke van 29 april 2013 niet alleen betrekking op de aandelen van Aivars Lembergs in AS Ventbunkers (ongeacht of zij hem rechtstreeks of indirect toebehoren), maar ook op de aandelen in een vennootschap, trust of andere soort entiteit die hij rechtstreeks of indirect in bezit heeft of waarvan hij de economische gerechtigde is (omissis).

Volgens punt 7 van het bevel tot bevrozing heeft het verbod ook betrekking op alle soorten activa, zoals de belangen in AS Ventbunkers, die in handen zijn van een trust, stichting of soortgelijke entiteit, waaronder een deelneming in AS Ventbunkers, en de activa in het bezit van de in dat punt genoemde personen, waaronder de activa in het bezit van Yelverton Investments B.V., die geen partij was in het geding voor de rechterlijke instantie van het Verenigd Koninkrijk.

Het bevel tot bevrozing doet dus afbreuk aan het recht van de in de punten 7 en 8 van dit bevel vermelde personen (Anrijs Lembergs en Līga Lemberga), die geen partij waren in het geding voor de High Court of Justice, om de aandelen die zij in hun bezit hebben, zonder belemmering te vervreemden.

[10.1.3] In het arrest van 23 april 2009, *Draka NK Cables Ltd e.a./Omnipol Ltd* (C-167/08, Jurispr. blz. I-3477) heeft het Hof geoordeeld dat het doel van de Brussel I-verordening is, de procedures in de aangezochte staat te vereenvoudigen door de invoering van een zeer summiere, eenvoudige en snelle exequaturprocedure, zij het dat de partij tegen wie de tenuitvoerlegging is gevraagd, de mogelijkheid heeft daartegen verzet te doen. Deze procedure vormt een zelfstandig en volledig stelsel, dat losstaat van de rechtsordes van de verdragsluitende staten, ook op het gebied van de rechtsmiddelen. De desbetreffende regels moeten restrictief worden uitgelegd. Hieruit volgt ook dat de

Brussel I-verordening de rechtsmiddelen uitsluit die derde belanghebbenden volgens nationaal recht tegen een beslissing houdende verlov tot tenuitvoerlegging kunnen uitoefenen. Het Hof heeft eraan herinnerd dat de Brussel I-verordening zich ertoe beperkt, regels te stellen voor de procedure tot verkrijging van verlov tot tenuitvoerlegging van buitenlandse executoriale titels en niet voor de tenuitvoerlegging zelf, die onderworpen blijft aan het nationale recht van de aangezochte rechter. Gelet op het voorgaande heeft het Hof geoordeeld dat artikel 43, lid 1, van de Brussel I-verordening aldus moest worden uitgelegd dat een schuldeiser van een schuldenaar geen rechtsmiddel kan instellen tegen een beslissing op een verzoek om verklaring van uitvoerbaarheid, wanneer hij niet formeel als procespartij is opgetreden in het geding waarin een andere schuldeiser van die schuldenaar om die verklaring vroeg.

[10.1.4] Aangezien een persoon die niet als procespartij is opgetreden in het hoofdgeding (niet bij de zaak was betrokken), geen rechtsmiddel kan instellen tegen de beslissing tot uitvoerbaarverklaring omdat dit in strijd zou zijn met het doel van de verordening om een zeer summiere, eenvoudige en snelle exequaturprocedure te garanderen, ligt de conclusie voor de hand dat de in de Brussel I-verordening vervatte gronden om de erkenning van een buitenlandse beslissing te weigeren, geen verband kunnen houden met argumenten over de aantasting van de rechten en legitieme belangen van personen die niet betrokken waren bij het hoofdgeding. Volgens de Civillietu departaments is een dergelijke conclusie evenwel betwistbaar. In zijn arrest van 28 maart 2000, *Krombach/Bamberski* (C-7/98, Jurispr. blz. I-1935), heeft het Hof vastgesteld dat het begrip „openbare orde” in de Brussel I-verordening, waarvan de schending een grond voor weigering van de tenuitvoerlegging is, ook het vereiste omvat dat de fundamentele constitutionele beginselen van de lidstaten worden geëerbiedigd, alsook de rechten die zijn neergelegd in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: „EVRM”). De bescherming van die rechten is belangrijker dan de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.

Gelet op de overwegingen in de [aangehaalde] arresten C-167/08, *Draka NK Cables Ltd e.a./Omnipol Ltd*, en C-7/98, *Krombach/Bamberski*, wenst de Civillietu departaments te vernemen of in een procedure tot erkenning van een buitenlandse beslissing de aantasting van grondrechten van personen die niet betrokken zijn bij het hoofdgeding, grond kan zijn voor toepassing van de openbare-ordeclausule van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening en voor weigering van de erkenning van de buitenlandse beslissing voor zover zij gevolgen heeft voor personen die niet betrokken zijn bij het hoofdgeding.

[10.2] Artikelen 17 en 47 van het Handvest.

[10.2.1] Het Hof heeft erkend dat het weliswaar niet aan hem is om de inhoud van de openbare orde van een lidstaat te bepalen, maar dat het niettemin dient na te gaan binnen welke grenzen een rechter van een lidstaat met een beroep op dit

begrip kan weigeren om uit andere lidstaten afkomstige beslissingen te erkennen. Met betrekking tot die grenzen heeft het Hof verklaard dat er enkel een beroep kan worden gedaan op de openbare-ordeclausule indien de erkenning of de tenuitvoerlegging van de in een andere verdragsluitende staat gegeven beslissing op onaanvaardbare wijze zou botsen met de rechtsorde van de aangezochte staat. De in het EVRM genoemde grondrechten behoren tot de algemene rechtsbeginselen, zodat een rechter van een lidstaat kan weigeren om een buitenlandse beslissing te erkennen die kennelijk in strijd met grondrechten is geweest (zie arrest van 28 april 2009, Meletis Apostolides/David Charles Orams en Linda Elizabeth Orams, C-420/07, Jurispr. blz. I-3571). Dit betekent dat er een juridisch relevant verband bestaat tussen de nationale openbare orde en de fundamentele rechten die door het EVRM (en thans ook het Handvest) worden beschermd. Een weigering om een buitenlandse beslissing te erkennen is derhalve in overeenstemming met artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening indien de vereisten van de nationale openbare orde zich verzetten tegen een kennelijke schending van de in het EVRM of in het Handvest verankerde fundamentele rechten.

[10.2.2] Zowel uit artikel 1 van het eerste aanvullend protocol bij het EVRM als uit artikel 17 van het Handvest blijkt dat eenieder recht heeft op het genot van zijn eigendom en dat niemand zijn eigendom mag worden ontnomen, behalve in het algemeen belang, in de gevallen en onder de voorwaarden waarin de wet voorziet.

Zoals reeds is aangegeven, heeft het bevel tot bevrozing gevolgen voor personen die niet betrokken zijn bij de procedure. Tegelijkertijd moet erop worden gewezen dat eigendomsrechten niet absoluut zijn, maar kunnen worden beperkt overeenkomstig de procedures waarin de wet voorziet.

Niet alleen in het Letse rechtsstelsel, maar ook in dat van vele andere lidstaten kan een rechter, ter verzekering van de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van uitspraken in civiele zaken, maatregelen treffen om ervoor te zorgen dat verplichtingen worden nagekomen (hierna: „voorlopige beschermingsmaatregelen”), waarbij met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel beperkingen worden gesteld aan de uitoefening van de vermogensrechten van bepaalde procespartijen (middels een verbod om over hun goederen te beschikken of een beslag op hun bezittingen). Bij het treffen van voorlopige beschermingsmaatregelen moet de rechter echter ook de wettelijke bepalingen naleven, en dus rekening houden met artikel 6 EVRM en artikel 47 van het Handvest, waarin het beginsel is vervat dat eenieder recht heeft op een eerlijk proces wat betreft uitspraken over zijn civiele rechten en verplichtingen. Aan de uitoefening van de vermogensrechten van een persoon kunnen dus bij rechterlijke beslissing beperkingen worden gesteld indien diens recht op een eerlijk proces in acht is genomen.

[10.2.3] Een eerlijk proces in de vorm van een geschikte gerechtelijke procedure die aan de eisen van een rechtsstaat voldoet, bestaat uit verschillende aspecten: het

gaat om met elkaar verbonden rechten, waaronder bijvoorbeeld het recht op toegang tot de rechter, het beginsel van gelijkheid van partijen en het beginsel van hoor en wederhoor, het recht om te worden gehoord, het recht op motivering van een vonnis en het recht op beroep.

De genoemde rechten kunnen worden beschermd wanneer een persoon als procespartij aan de desbetreffende procedure deelneemt. Als iemand geen partij is in de procedure, wordt hij niet in de gelegenheid gesteld zijn standpunten over de feitelijke en juridische situatie aan de rechter kenbaar te maken, zodat hij niet kan opkomen voor de privaatrechtelijke rechten die in het geding zijn. Daarom geldt bijvoorbeeld naar Lets recht in de Civilprocesa likums het beginsel dat in rechterlijke beslissingen alleen aan partijen in de procedure rechten kunnen worden toegekend of verplichtingen kunnen worden opgelegd. Indien bij een rechterlijke beslissing rechten worden toegekend of verplichtingen worden opgelegd aan personen die geen partij zijn in een geding, kunnen hogere rechterlijke instanties, zonder de argumenten ten gronde te beoordelen, die beslissing vernietigen en beslissen dat de zaak opnieuw wordt behandeld.

[10.2.4] Opgemerkt moet worden dat in verschillende lidstaten van de Europese Unie, waaronder Letland, voorlopige beschermingsmaatregelen kunnen worden getroffen in een ex-parte procedure, waarbij niet alle bij het geschil betrokken partijen (bijvoorbeeld de verweerder) worden gehoord. Ook bij die procedure moeten echter de beginselen van een eerlijk proces worden geëerbiedigd. Volgens de Civillietu departaments kan uit de overwegingen van het Hof in de zaak Bernard Denilauler/SNC Couchet Frères (arrest van 21 mei 1980, C-125/79, Jurispr. blz. 1553), worden afgeleid dat de rechter ten aanzien van een beslissing over voorlopige beschermingsmaatregelen moet beoordelen of in de procedure het beginsel van hoor en wederhoor van partijen in acht is genomen. In een ex-parte procedure kan dus een beslissing over voorlopige beschermingsmaatregelen worden genomen, aangezien die maatregelen tot doel hebben te zorgen voor de effectiviteit van de gerechtelijke procedure (door de onverwachte beperkende maatregelen is het voor de verweerder moeilijker om zijn vermogen met opzet te verminderen), maar, zoals reeds is aangegeven, moet de procedure in haar geheel van dien aard zijn dat de persoon tegen wie de voorlopige beschermingsmaatregelen zijn gericht, de rechten kan uitoefenen die de kern vormen van het recht op een eerlijk proces. Na de beslissing over conservatoire maatregelen moet een partij in de procedure (verweerder) dus in kennis worden gesteld van het stuk waarmee het geding is ingeleid, alsmede van de stukken ter ondersteuning (bewijs) en de beslissing van de rechter, want slechts met kennis van de wezenlijke bestanddelen van de ingestelde vordering en van de onderbouwing van de beslissing kan die procespartij zich verweren tegen de tegenpartij en voor de rechter haar bewijzen en argumenten aandragen over de grond van de zaak en de wenselijkheid van de voorlopige beschermingsmaatregelen, zodat zij daadwerkelijk gebruik kan maken van haar recht om op te komen tegen de beslissing.

Die overweging dat de procedure niet alleen bij de behandeling ten gronde maar ook bij het treffen van voorlopige beschermingsmaatregelen in overeenstemming moet zijn met het beginsel van een eerlijk proces, geldt volgens de Civillietu departaments met name in de onderhavige zaak, waarin de High Court of Justice, Queen's Bench Division, Commercial Court, reeds bij het bepalen van dergelijke maatregelen omstandigheden heeft beoordeeld waarover partijen van mening verschillen.

[10.2.5] Bij de beoordeling of de beginselen van een eerlijk proces in acht zijn genomen jegens de personen voor wie het bevel tot bevrozing gevolgen heeft, constateert de Civillietu departaments dat de vordering en de stukken ter ondersteuning daarvan niet ter kennis zijn gebracht van de personen die geen partij waren in het geding. Voorts staat in de onderhavige zaak niet vast dat het bevel tot bevrozing ter kennis is gebracht van de personen die geen partij waren in de procedure. Aangezien de Civilprocesa likums en de Brussel I-verordening niet voorzien in de mogelijkheid voor de nationale rechter die beslist op het verlot tot erkenning van een buitenlandse beslissing, om op eigen initiatief bewijs te verlangen van personen die geen partij zijn in de procedure, is het voor de Civillietu departaments moeilijk, indien dat bewijs niet is overgelegd door verzoeksters of verweerder, om te achterhalen of het bevel tot bevrozing en de stukken betreffende de ingestelde vordering ter kennis zijn gebracht van personen die geen partij zijn in de procedure.

[10.2.6] Gelet op het voorgaande concludeert de Civillietu departaments dat ook in de onderhavige zaak twijfel bestaat over de uitlegging van artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening en de artikelen 17 en 47 van het Handvest. De Civillietu departaments wenst dus in de onderhavige zaak te vernemen of artikel 47 van het Handvest aldus moet worden uitgelegd dat het daarin vervatte beginsel van een eerlijk proces zich niet ertegen verzet dat in een procedure betreffende voorlopige beschermingsmaatregelen de vermogensrechten van een persoon die geen partij was in de procedure, worden beperkt, indien is bepaald dat iedere persoon voor wie de beslissing over de voorlopige beschermingsmaatregelen gevolgen heeft, steeds het recht heeft de rechter te verzoeken om wijziging of vernietiging van de beslissing, maar het aan de verzoekende partijen wordt overgelaten om de beslissing ter kennis te brengen van belanghebbenden en de nationale rechter beperkt is in zijn mogelijkheden om de feiten met betrekking tot het ter kennis brengen van de beslissing te onderzoeken.

Krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (omissis)

beslist

de Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

- 1) Moet artikel 34, punt 1, van de Brussel I-verordening aldus worden uitgelegd dat in een procedure tot erkenning van een beslissing van een buitenlandse rechter de inbreuk op de rechten van personen die geen partij zijn in het hoofdgeding, een grond kan zijn om de in dat artikel opgenomen openbare-ordeclausule toe te passen en de erkenning van die beslissing te weigeren voor zover zij gevolgen heeft voor personen die geen partij zijn in het hoofdgeding?
- 2) Zo ja, moet artikel 47 van het Handvest [van de grondrechten van de Europese Unie] aldus worden uitgelegd dat het daarin vervatte beginsel van een eerlijk proces zich niet ertegen verzet dat in een procedure betreffende voorlopige beschermingsmaatregelen de vermogensrechten van een persoon die geen partij was in de procedure, worden beperkt indien is bepaald dat iedere persoon voor wie de beslissing over de voorlopige beschermingsmaatregelen gevolgen heeft, steeds het recht heeft de rechter te verzoeken om wijziging of vernietiging van de beslissing, maar het aan de verzoekende partijen wordt overgelaten om de beslissing ter kennis te brengen van belanghebbenden?

De behandeling van de zaak wordt geschorst totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak heeft gedaan.

Tegen deze beschikking kan niet worden opgekomen.